

Skellefteå kommuns yttrande över SOU 2025:104 – Ny kärnkraft: ett samlat system för omhändertagande av radioaktivt avfall

Sammanfattning

Skellefteå kommun har erhållit rubricerad utredning på remiss och avger härmed följande yttrande.

Skellefteå kommun välkomnar att staten tydliggör ansvar, finansiering och organisation kring hantering av framtida radioaktivt avfall. Kommunen ser positivt på ambitionen att skapa ett långsiktigt och samordnat system, men konstaterar att konsekvenserna för kommuner och lokalsamhällen behöver analyseras djupare.

Kommunen vill särskilt betona:

- behovet av tidig och tydlig dialog mellan stat, myndigheter och kommuner vid lokalisering av nya kärntekniska anläggningar,
- vikten av att kommunernas inflytande och vetorätt säkerställs planeringsansvar säkerställs i lagstiftningen,
- behovet av kompetensstöd och resurser till berörda kommuner, samt
- att finansiella och miljömässiga risker inte får läggas över på lokalsamhället.

Synpunkter

Kommunalt inflytande och planering

Förslaget innebär att nya kärntekniska anläggningar, inklusive slutförvar, kan bli aktuella på platser som idag saknar sådan verksamhet. För Skellefteå kommun är det avgörande att kommunens planeringsansvar enligt plan- och bygglagen respekteras och att lokala beslut fortsatt ges reellt inflytande i tillståndsprocessen.

Kommunen anser att tidig förankring och samråd måste regleras tydligare. Ett system som omfattar kärnteknisk verksamhet utan motsvarande kommunal roll riskerar att försvaga förtroendet för beslutsprocessen.

Miljö- och säkerhetsaspekter

Skellefteå kommun instämmer i principen om att förorenaren betalar och understryker att strålskydd, miljösäkerhet och långsiktigt ansvar måste vara styrande vid alla beslut. Kommunen framhåller vikten av att utredningen följs upp med konsekvensbedömningar för lokala miljöer, dricksvattenresurser och

kustnära ekosystem, särskilt i områden som saknar tidigare kärnteknisk erfarenhet.

Ekonomiskt ansvar och statligt stöd

Kommunen stödjer förslaget om ett statligt avfallsbolag och en nationell avfallsorganisation, men anser att lagstiftningen bör klargöra hur kommuner ska ersättas för merkostnader vid informationsinsatser, beredskap och planering. Kommunerna måste ges ekonomiska och kompetensmässiga förutsättningar att hantera sitt ansvar i samverkan med staten.

Samlad statlig styrning

Frågor om kärnavfall, energiförsörjning och lokalisering har stor betydelse för samhällsutvecklingen. Kommunen efterlyser därför en samlad statlig strategi som tydliggör hur nationella energimål vägs mot lokala intressen och miljöhänsyn. En sådan strategi bör innehålla kriterier för lokalisering, riskhantering och långsiktigt kommunalt deltagande.

Avslutande synpunkter

Skellefteå kommun ställer sig i grunden positiv till en modernisering av systemet för hantering av radioaktivt avfall, men anser att kommunernas roll, inflytande och ansvar behöver preciseras och förstärkas i den fortsatta beredningen. Kommunen vill särskilt framhålla vikten av:

- lagstadgad dialog och insyn för berörda kommuner,
- säkerställda ekonomiska och kompetensmässiga resurser,
- tydliga garantier för att långsiktiga miljörisker inte förs över till kommunnivå.

En robust och demokratisk process är en förutsättning för att lokalsamhällen ska kunna ta ansvar för trygg, hållbar och accepterad hantering av radioaktivt avfall.